

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету
Міністрів України
від 2020 р. №

КОНЦЕПЦІЯ
реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку
соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року

Проблема, яка потребує розв'язання

Забезпечення в Україні сталого економічного зростання, інтеграційні процеси приєднання до Європейського Союзу, Організації економічного співробітництва та розвитку (далі — ОЕСР) потребують запровадження сучасних практик взаємодії держави і бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які дадуть змогу посилити взаємну відповідальність усіх учасників суспільного життя, створити умови для подальшого соціально-економічного розвитку держави та суспільства.

Україна приєдналася до реалізації Цілей сталого розвитку, які визначені у підсумковому документі “Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року”, прийнятому у 2015 році на Генеральній асамблеї ООН. У зазначеному документі визнано роль всіх суб'єктів господарювання (від мікропідприємств та кооперативів до багатонаціональних підприємств) у забезпеченні сталого розвитку кожної держави та закликає підприємців задіяти їх творчий та інноваційний потенціал для розв'язання завдань сталого розвитку.

Міжнародний досвід свідчить про розвиток соціально відповідального бізнесу. У 2017 році Україна приєдналася до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції та багатонаціональні підприємства (далі — Декларація ОЕСР). Невід'ємною частиною Декларації ОЕСР є Керівні принципи щодо відповідального ведення бізнесу (далі — Керівні принципи ОЕСР). Керівні принципи ОЕСР визначають принципи добровільної дії та стандарти відповідальної ділової поведінки відповідно до законодавства і є визнаними в світі.

Україна, як і кожна країна, що приєдналася до Декларації ОЕСР, запроваджує політику соціально відповідального бізнесу. Основними принципами Декларації є забезпечення захисту прав людини, зайнятості населення, охорони навколишнього природного середовища, розкриття інформації, боротьби з доходами, одержаними злочинним шляхом, захисту інтересів споживача, розвитку науки і техніки, захисту конкуренції та прозорості оподаткування. Зазначені принципи застосовуються в усіх сферах діяльності та схвалюються урядами.

Впровадження та моніторинг виконання Керівних принципів ОЕСР здійснюється за допомогою Національного контактного пункту, який створено в кожній державі, що приєдналася до Декларації ОЕСР. Основною метою діяльності Національного контактного пункту є популяризація Керівних принципів ОЕСР та розгляд скарг щодо їх порушень. Процедура розгляду скарг щодо порушення Керівних принципів ОЕСР, так званих “специфічних випадків”, спрямована на пошук рішення між сторонами через посередницький діалог. Як держава, що приєдналася до Декларації ОЕСР, Україна зобов'язалася створити Національний контактний пункт і задекларувала своє прагнення розвивати та впроваджувати міжнародні принципи та стандарти

відповідального ведення бізнесу. Відповідно до Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 (із змінами, Офіційний вісник України, 2014, № 77, ст. 2183) функції Національного контактного пункту з питань сприяння наданню рекомендацій (керівних принципів) для багатонаціональних підприємств у рамках Декларації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства були покладені на Мінекономіки.

Поняття “соціально відповідальний бізнес” визначає відповідальність суб’єктів господарювання за вплив їх рішень і дій на суспільство, навколишнє природне середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку суспільства, зокрема забезпеченню добробуту населення; враховує очікування суб’єктів господарювання та суспільства; відповідає законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність суб’єкта господарювання.

Таким чином, розвиток соціально відповідального бізнесу є добровільною діяльністю суб’єктів господарювання, спрямованою на дотримання високих стандартів операційної та виробничої діяльності, соціальних стандартів та якості роботи з персоналом, мінімізацію шкідливого впливу на навколишнє природне середовище, з метою вирівнювання наявних економічних і соціальних диспропорцій; створення довіри між бізнесом, суспільством і державою; покращення результативності бізнесу та показників прибутковості у довгостроковому періоді.

У 2010 році було прийнято Міжнародне керівництво із соціальної відповідальності.

Ведення соціально відповідального бізнесу сьогодні запроваджено як суб’єктами господарювання в різних країнах, так і міжнародними організаціями (ООН в рамках Глобального договору, Міжнародна організація праці, Дитячий фонд Організації Об’єднаних Націй (ЮНІСЕФ), Організація Об’єднаних Націй з промислового розвитку, Рада Європи, Європейська організація якості, Міжнародна організація зі стандартизації).

Рівень розвитку соціально відповідального бізнесу залежить від кількості добровільно взятих ним зобов’язань. Основними напрямками розвитку соціально відповідального бізнесу, що реалізуються суб’єктами господарської діяльності на добровільних засадах, є:

у сфері охорони навколишнього природного середовища:

- впровадження інноваційних екологічно безпечних та енергоефективних технологій;

- запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище;

- утилізація відходів;

у розвитку суспільства:

- розроблення стратегій соціальної відповідальності суб’єктів господарювання з урахуванням інтересів громади і суспільства;

- створення нових робочих місць;

- публікація звітів про управління;

- здійснення благодійних заходів, спрямованих на підтримку соціально незахищених верств населення;

- створення умов для поширення прогресивних форм наставництва;

- співпраця із суб'єктами освітньої діяльності з метою підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників, підвищення рівня професійної підготовки здобувачів освіти, сприяння навчанню впродовж життя та підтримки обдарованої молоді;

- щорічне оприлюднення публічного звіту (інтегрованого та/або нефінансового), що містить інформацію щодо здійснення суб'єктами господарювання заходів із запровадження стандартів ведення соціально відповідального бізнесу.

у розвитку корпоративних і трудових відносин:

- налагодження діалогу з профспілковими організаціями, сприяння укладенню колективних договорів;

- забезпечення об'єктивності оцінки професійних якостей і розміру винагороди за добросовісне та результативне виконання професійних обов'язків працівників;

- створення можливостей для забезпечення зайнятості молоді та полегшення доступу працівників до здобуття освіти;

- створення безпечних та ергономічних умов праці, проведення оздоровчих та культурних заходів;

- впровадження сучасних систем управління безпекою та гігієною праці;

- формування переліку соціальних гарантій, в тому числі медичного страхування працівників з метою стимулювання трудової активності;

- сприяння працевлаштуванню звільнених внаслідок внутрішньої реорганізації працівників;

- формування корпоративної культури.

У 2014—2019 роках вітчизняні суб'єкти господарювання спрямовували свої інвестиції на вирішення таких питань: допомогу армії й вимушеним переселенцям, надавали професійні послуги з розробки законодавства державним установам на добровільній та безоплатній основі тощо. Події в Україні вимагають все більшої уваги, як Уряду, так і бізнесу у вирішенні таких питань:

забезпечення житлом і працевлаштування внутрішньо переміщених осіб;

лікування та адаптація військовослужбовців, зокрема залучення послуг психоаналітиків та здійснення діагностики психічних розладів;

будівництво соціального житла;

забезпечення закладів охорони здоров'я медичним обладнанням;

будівництво та облаштування шкіл і дитячих будинків;

реалізація соціальних проектів.

Процес розвитку в Україні соціально відповідального бізнесу потребує активної участі держави, яка визначає розвиток соціально відповідального бізнесу одним із пріоритетів державної політики.

Реалізація політики або здійснення заходів дасть змогу більшості вітчизняних суб'єктів господарювання покращити ділову репутацію на міжнародних ринках, запроваджуючи практику відповідального ставлення до своїх працівників та партнерів, а в довгостроковій перспективі — покращити репутацію та імідж держави.

Питання ділової репутації пов'язано і з сучасними глобалізаційними та інтеграційними процесами, оскільки уряди іноземних держав надають великого значення діяльності своїх суб'єктів господарювання на ринках, що розвиваються, і дотриманню ними стандартів щодо корпоративного управління, забезпечення захисту прав людини, високих стандартів трудових відносин, охорони навколишнього природного середовища.

Актуальність розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні зумовлена, зокрема низьким рівнем корпоративної культури, що є одним із чинників фінансової та економічної неспроможності значної частки суб'єктів господарювання, низьким рівнем усвідомлення суспільством ролі бізнесу.

Для розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні необхідним є ухвалення державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу, яка визначає роль та участь держави у розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні. Прийняття такого документа покращить імідж України, продемонструє її прагнення застосовувати міжнародні стандарти ведення соціально відповідального бізнесу відповідно до сучасних європейських і світових тенденцій, дотримуватися концепції сталого розвитку, відповідально ставитися до проблем суспільства і навколишнього природного середовища.

Розвиток соціально відповідального бізнесу є важливим чинником для сталого розвитку суспільства і держави, вирівнювання економічних і соціальних диспропорцій, підвищення довіри громадян до бізнесу, а також покращення якості життя українців.

Мета і строки реалізації Концепції

Метою Концепції є створення нормативно-правового поля та реалізація заходів для інтеграції міжнародних стандартів ведення соціально відповідального бізнесу у діяльність суб'єктів господарювання для забезпечення сталого розвитку України та зростання суспільного добробуту.

Реалізація Концепції передбачена на період до 2030 року.

Концепцію передбачається реалізувати двома етапами, зокрема перший етап до 2025 року та другий етап до 2030 року.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Розв'язання проблеми пропонується шляхом схвалення Урядом державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні, яка базується на основні міжнародних стандартів та правил поведінки бізнесу.

Зокрема, шляхами розв'язання проблеми є:

запровадження конкурсного відбору, переможцем якого є суб'єкт господарювання з високою соціальною відповідальністю, за визначеними державою критеріями, зокрема в разі:

залучення суб'єкта господарювання до реалізації соціальних проектів у сфері захисту прав людини, в тому числі щодо будівництва житла для внутрішньо переміщених осіб, соціального житла; створення умов для організації лікування та адаптації військовослужбовців, залучення послуг психоаналітиків та проведення діагностики психічних розладів; забезпечення закладів охорони здоров'я медичним обладнанням; будівництва та облаштування шкіл і дитячих будинків; реалізації соціальних проектів, зокрема за рахунок бюджетних коштів;

участі суб'єктів господарювання у створенні нових робочих місць (працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю; участь в удосконаленні трудового законодавства);

участі суб'єктів господарювання в організації та підтримки системи охорони навколишнього природного середовища; пошуку нових можливостей щодо підвищення екологічних показників діяльності; забезпечення проведення відповідної професійної підготовки працівників з питань охорони навколишнього природного середовища, здоров'я і безпеки, включаючи правильне поводження з небезпечними матеріалами та запобігання аварій з екологічними наслідками.

Способами розв'язання проблеми є:

надання суб'єктам господарювання рекомендацій стосовно удосконалення їх стратегії і діяльності щодо безпеки та охорони праці, охорони навколишнього природного середовища; участь в удосконаленні законодавства у галузі охорони праці та законодавства з питань поводження з відходами;

заохочення суб'єктів господарювання до проведення відкритої політики щодо розкриття інформації, зокрема фінансової та нефінансової, публікації звітів щодо реалізації стратегії розвитку та діяльності суб'єкта господарювання, підвищення рівня знань працівників з соціальної відповідальності, а також підвищення рівня нетерпимості до корупції у різних її проявах;

співпраця центральних та місцевих органів виконавчої влади з суб'єктами господарювання у питаннях боротьби з корупцією, наданням неправомірної винагороди, захисту конкуренції, прозорого оподаткування;

надання суб'єктам господарювання рекомендацій щодо залучення центральних та місцевих органів виконавчої влади для захисту інтересів споживача, зокрема запобігання і боротьби із недобросовісними маркетинговими практиками та шахрайством;

проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, в тому числі тренінгів та мотиваційних зустрічей працівників суб'єкта господарювання з представниками соціально відповідального бізнесу, органів державної влади чи місцевого самоврядування, громадського сектору щодо заохочення до свідомого вибору доброчесної поведінки (антикорупційного комплаєнсу) на противагу корупційним практикам;

стимулювання та заохочення суб'єктів господарювання до розвитку науки і технологій, виробництва інноваційної продукції, впровадження інновацій у промисловість;

поширення інформації про розвиток соціально відповідального бізнесу, яка базується на міжнародному досвіді та завданнях, визначених у стратегічних та

програмних документах для підвищення суспільного добробуту та досягнення Цілей сталого розвитку.

Прогноз впливу на ключові інтереси заінтересованих сторін

Реалізація державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні впливатиме на ключові інтереси таких заінтересованих сторін, як: громадяни України (населення України), а також працівники та суб'єкти господарювання.

Так, запровадження нових стандартів ведення бізнесу позитивно вплине на якість життя громадян (населення України) в цілому, у тому числі забезпечить підвищення захисту прав споживачів, якості та безпеки товарів (послуг); вплине на покращення навколишнього природного середовища; розповсюдження інновацій як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Крім того, суб'єкти господарювання, дотримуючись стандартів та принципів соціально відповідального бізнесу, мають запроваджувати високі стандарти трудових відносин, забезпечуючи додатковий захист своїх працівників, належні умови праці тощо. Це, в свою чергу, позитивно впливатиме на ключові інтереси працівників.

Суб'єкти господарювання, які не зацікавлені у дотриманні нових прогресивних стандартів ведення бізнесу, отримують негативний вплив від реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в короткостроковій перспективі.

Водночас у разі запровадження та дотримання стандартів та принципів соціально відповідального бізнесу суб'єкти господарювання отримують конкурентні переваги та можливості щодо залучення додаткового інвестиційного ресурсу.

Очікувані результати

У ході реалізації Концепції передбачається досягти таких очікуваних короткострокових результатів для національної економіки:

створення сприятливих правових, фінансових та організаційних умов для розвитку соціально відповідального бізнесу;

створення нових робочих місць, зокрема для внутрішньо переміщених осіб та осіб з інвалідністю;

створення безпечних та здорових умов праці, зниження рівнів виробничого травматизму та професійної захворюваності;

забезпечення рівних можливостей для працівників у вирішенні питань працевлаштування без дискримінації за ознакою статі; забезпечення жінкам і чоловікам можливості суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками;

зменшення рівня забруднення стічних вод; відновлення земель для органічного виробництва;

забезпечення відкритості та доступності інформації про діяльність суб'єкта господарювання; збільшення кількості добровільних публічних звітів (інтегрованих та/або нефінансових) суб'єктів господарювання, що містять інформацію про здійснення

суб'єктами господарювання заходів із впровадження стандартів ведення соціально відповідального бізнесу;

зменшення проявів корупції; поширення кращих практик соціально відповідального бізнесу щодо етичної та доброчесної поведінки;

покращення якості товарів і послуг; зменшення шкоди для здоров'я або навколишнього природного середовища, що виникає в результаті споживання та/або утилізації товарів низької якості;

розвиток інноваційної діяльності; створення та функціонування індустріальних (промислових) парків;

посилення співпраці з центральними та місцевими органами виконавчої влади щодо розслідувань стосовно порушення конкуренції; зменшення випадків порушення антимонопольного законодавства;

зменшення кількості позовів щодо неправильного нарахування сум податків;

збільшення кількості суб'єктів господарювання, що розробляють і реалізують власні стратегії розвитку та діяльності та проекти соціальної відповідальності;

забезпечення інтеграції вітчизняних фахівців з питань розвитку соціально відповідального бізнесу до європейського та світового фахового середовища.

Крім того, передбачається досягти таких довгострокових результатів:

забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави, досягнення цільових показників Цілей сталого розвитку для України;

забезпечення розвитку соціально відповідального бізнесу як пріоритету державної політики;

підвищення рівня конкурентоспроможності держави і макроекономічних показників; збільшення обсягу ринків товарів та послуг; зростання рівня оплати праці та зайнятості населення; підвищення ділової репутації бізнесу; покращення якості дорожньої інфраструктури; забезпечення інноваційного та технологічного розвитку; підвищення якості людського капіталу;

забезпечення раціонального використання природних ресурсів, зниження рівня енергоспоживання та зменшення обсягу викидів, зниження впливу виробничої діяльності на навколишнє природне середовище та збереження біорізноманіття, що досягається шляхом здійснення суб'єктами господарювання екологічних інновацій та створення системи екологічного менеджменту;

покращення репутації вітчизняного бізнесу як соціально відповідального;

запровадження єдиного підходу до сприйняття розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні всіма групами заінтересованих осіб;

сприяння розвитку системи публічного звітування з метою підвищення рівня поінформованості суспільства щодо ведення суб'єктами господарювання соціально відповідальної діяльності ;

активізація інвестиційних та інноваційних процесів;

підтримка розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної

вигоди шляхом дотримання міжнародних стандартів з ведення соціально відповідального бізнесу вітчизняними суб'єктами господарювання;

збільшення обсягу залучених іноземних інвестицій у вітчизняну економіку.

У результаті реалізації Концепції передбачається досягти таких показників:

Показник	Одиниця виміру	2015 рік	2025 рік	2030 рік
Співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків	відсотки	74,9	83	85
Співвідношення середньомісячної заробітної плати (доходів) десятої та першої децильних груп працівників (децильний коефіцієнт)	рази	31,2	18	15
Темпи номінального росту середньомісячної заробітної плати	відсотки	100	понад 500	понад 850
Частка об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу, облаштованих з урахуванням потреб осіб з інвалідністю	відсотки	0—15	70	90
Частка транспортних засобів загального користування, пристосованих для користування особами з інвалідністю з вадами зору, слуху та з ураженнями опорно-рухового апарату	відсотки	0—15	70	90
Частка веб-сайтів, доступних для осіб з порушенням зору та слуху	відсотки	0—15	70	90
Частка телевізійного ефірного часу, адаптованого для сприйняття особами з порушенням слуху субтитрами та/або перекладом на жестову мову	відсотки	0—15	65	80
Частка роботодавців, які забезпечили належне виконання статей 19 і 20 Закону України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні"	відсотки	75	90	100
Кількість осіб, потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на один робочий день чи більше	відсотки до рівня 2015 року	100	60	50
Кількість осіб, що загинули внаслідок нещасних випадків на виробництві	відсотки до рівня 2015 року	100	50	45

Показник	Одиниця виміру	2015 рік	2025 рік	2030 рік
Частка працівників, зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників	відсотки	26	17	12
Частка скидів забруднених (забруднених без очищення та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти в загальному обсязі скидів	відсотки	15,7	10	5
Індекс прозорості суб'єкта господарювання	відсотки	19,3	45	60
Чистий притік прямих іноземних інвестицій в економіку України	млрд. доларів США	3	16	17,5

Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів

Фінансове забезпечення реалізації Концепції буде здійснюватися за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідний рік виконавцям, відповідальним за здійснення заходів, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.